

Sygn. akt I ACz 2595/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Jan Kremer
Sędziowie:	SA Jerzy Bess SA Robert Jurga (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2017 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...)Spółki Akcyjnej w S.

przeciwko Syndykowi masy upadłości (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w O. w upadłości likwidacyjnej
o ustalenie

na skutek zażalenia strony powodowej na postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 15 września 2016 r. sygn. akt VII GC 148/15

postanawia:

I. oddalić zażalenie;

II. zasądzić od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 7.200 (siedem tysięcy dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego obejmujących koszty wynagrodzenia pełnomocnika procesowego strony pozwanej.

SSA Jerzy Bess SSA Jan Kremer SSA Robert Jurga

Sygn. akt I ACz 2595/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy odrzucił pozew(...)Spółki Akcyjnej w S. przeciwko Syndykowi masy upadłości (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w O. o ustalenie, że stronie powodowej na dzień ogłoszenia upadłości (...) Sp. z o. o. w O., tj. na dzień 26 listopada 2013r., na mocy umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie zbioru materiałów o zmiennym składzie z dnia 21.07.2011 r. zawartej pomiędzy Powodem a (...) Sp. z o. o. w O. przysługiwało prawo własności kątowników ujawnionych w spisie inwentarza sporządzonym przez stronę pozwaną w ramach postępowania upadłościowego toczącego się przed Sądem Rejonowym w K. pod sygnaturą akt V GU 46/13, tożsamych gatunkowo z kątownikami wymienionymi w w/w umowie przewłaszczenia (załączniku do niej), o wartości nie wyższej niż 490.745,09 zł oraz, że stronie powodowej nadal przysługuje to prawo własności, a także ustalenie, że w ramach przysługującego prawa własności w toku postępowania upadłościowego stronie powodowej przysługuje prawo do sumy uzyskanej z likwidacji kątowników do kwoty uzyskanej za te kątowniki, lecz nie wyższej niż 490.745,09zł

na zaspokojenie umieszczonej na liście wierzytelności w/w postępowaniu upadłościowym wierzytelności Powoda w kwocie 490.745,09zł, zabezpieczonej prawem własności tych kątowników na mocy w/w umowy przewłaszczenia.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że pozew podlega odrzuceniu jako niedopuszczalny. Umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie jest czynnością kauzalną, gdzie przyczyną przysporzenia jest nie chęć nabycia przez wierzyciela własności przewłaszczonego przedmiotu, a jedynie zabezpieczenie przysługującej mu wierzytelności *causa cavendi* – w celu zabezpieczenia. Art. 70¹ prawa upadłościowego i naprawczego stanowi, że przepisów o wyłączeniu z masy upadłości nie stosuje się do rzeczy, wierzytelności i innych praw majątkowych przeniesionych przez upadłego na wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności. Do przedmiotów tych oraz do zabezpieczonych w ten sposób wierzytelności stosuje się odpowiednio przepisy ustawy dotyczące zastawu i wierzytelności zabezpieczonych zastawem. z uwagi na istotę przewłaszczenia na zabezpieczenie, które jest formą zabezpieczenia art. 70¹ PrUp stanowi, że przepisów o wyłączeniu z masy upadłości nie stosuje się do rzeczy, wierzytelności i innych praw majątkowych przeniesionych przez upadłego na wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności. Do przedmiotów tych oraz do zabezpieczonych w ten sposób wierzytelności stosuje się odpowiednio przepisy Prawa upadłościowego dotyczące zastawu i wierzytelności zabezpieczonych zastawem. Powyższy przepis art. 70¹ pun jest normą szczególną wobec przepisu art. 70 pun i odnosi się do sytuacji, w której przedmiot przewłaszczenia fizycznie znajduje się w masie upadłości. Do wierzytelności zabezpieczonej przewłaszczeniem na zabezpieczenie stosuje się przepisy o wierzytelnościach zabezpieczonych zastawem zwykłym w zakresie sposobu likwidacji tych przedmiotów i prawa odrębności zaspokojenia wierzycieli oraz przepisy o zgłoszeniu wierzytelności i liście wierzytelności. W związku z powyższym skuteczność przewłaszczenia na zabezpieczenie, podobnie jak skuteczność innych zabezpieczeń oceniana jest wraz ze zgłoszeniem wierzytelności przez wierzyciela w ramach listy wierzytelności. Wierzyciel nie ma prawa na tym etapie postępowania upadłościowego dochodzenia od syndyka masy upadłości wierzytelności w drodze zgłoszenia wniosku o wyłączenie z masy upadłości poza możliwością swej zgłoszenia wierzytelności do Sędziego-komisarza. Podkreślić trzeba, że zgłoszenie wierzytelności jest jedynym możliwym prawnie instrumentem, które po ogłoszeniu upadłości dłużnika umożliwia wierzycielowi realizację swoich uprawnień wynikających z umowy przewłaszczenia na zabezpieczenia. Dlatego poza ramami zgłoszenia wierzytelności nie jest dopuszczalne realizowanie kwestii zabezpieczenia, w tym także w drodze niniejszego wytoczenia powództwa przeciwko syndykowi o ustalenie.

Sąd Okręgowy podzielił utrwalone poglądy w orzecznictwie, iż po ogłoszeniu upadłości nie można wytoczyć powództwa o wierzytelność podlegającą zgłoszeniu do masy upadłości. Jeżeli podmiot, któremu przysługuje wierzytelność sprzed dnia ogłoszenia upadłości dłużnika (tj. wierzytelność, która powinna zostać zgłoszona Sędziemu-komisarzowi) dochodzi takiej wierzytelności w drodze powództwa, to musi się liczyć z tym, że pozew zostanie odrzucony. Powód zgłosił wierzytelności w toku postępowania upadłościowego upadłego i wskazał, że wierzytelność zabezpieczona jest w drodze umowy przewłaszczenia. Niniejsze powództwo o ustalenie zmierza do zaspokojenia wierzytelności uwzględnionej na liście wierzytelności z sum uzyskanych z likwidacji określonych składników masy upadłości. Zaznaczyć przy tym trzeba, iż w postępowaniu upadłościowym zaspokojeniu podlegają wierzytelności zabezpieczone rzeczowo, w drodze podziału funduszy masy po podziale sumy uzyskanej ze zbycia przedmiotu zabezpieczenia.

W tym konkretnym przypadku wytoczone powództwo przeciwko syndykowi o ustalenie nie jest dopuszczalne, a pozew podlega odrzuceniu na mocy art. 199 §1 pkt 1 kpc. Wobec powyższego dalsze rozważania w przedmiocie skuteczności umowy przewłaszczenia na zabezpieczenia stały się bezprzedmiotowe.

Zażalenie na postanowienie wniosła strona powodowa zaskarżając je w całości i domagając się jego uchylenia w całości i zasądzenia kosztów postępowania zażaleniowego. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła naruszenie:

- art. 199 ust. 1 pkt 1 kpc w zw. z art. 145 ust. 1 prawa upadłościowego w zw. z art. 263 PU poprzez błędne zastosowanie, w tym poprzez uznanie, że przepisy te przesądzają o bezwzględnej (lub nawet) względnej niedopuszczalności drogi sądowej również w stosunku do spraw cywilnych o prawa rzeczowe, podczas gdy przepisy te odnoszą się wyłącznie do praw obligacyjnych;

- art. 144 ust. 1 i 2 PU poprzez jego niezastosowanie, w tym poprzez pominięcie, że przepis ten daje samodzielną podstawę do wytoczenia powództwa na zasadach ogólnych, zakończony wyrokiem korzystającym z powagi rzeczy osądzonej, w sprawie cywilnej o ochronę praw rzeczowych, w tym także w drodze powództwa o ustalenie, a w stosunku do takiej sprawy cywilnej zachodzi dopuszczalność drogi sądowej.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący wskazywał, że roszczenie swoje wywodzi z prawa do ochrony własności. Przedmiot niniejszego postępowania nie jest natomiast wierzytelność. Poza tym strona powodowa podniosła, że Sąd Okręgowy powołał się na niewłaściwy przepis orzekając odrzucenie powództwa i nie zrozumiał przedmiotu sporu. Skarżący nie opierał bowiem swojego żądania o art. 145 PU, a o art. 144 PU, do czego Sąd I instancji w ogóle się nie odniósł. Jednocześnie wskazał, że właściciel powierniczy zachowuje swoją własność po ogłoszeniu upadłości, więc musi mieć prawo do jej ochrony. Wg niego w sensie rzeczowym pomiędzy własnością powierniczą a własnością zwykłą nie istnieje żadna różnica. Nie ma on wprawdzie prawa do ochrony sądowej w trybie wyłączenia z masy upadłości, ale nie zostaje pozbawiony własności w sensie materialnoprawnym. Jedynie przepisy proceduralne wykluczają tryb dochodzenia wierzytelności w drodze wyłączenia z masy. Strona powodowa w niniejszej sprawie nie sądzi się o wierzytelność, ponieważ ta została zgłoszona do listy wierzytelności. Chodzi jej natomiast o ochronę prawa rzeczowego, a zatem należy zastosować art. 144 PU.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie strony powodowej nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. sąd odrzuci pozew, jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna.

Sąd Apelacyjny z uwagi na brzmienie art. 449 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1574 ze zm.) – dalej: p.r. w niniejszej sprawie zastosował przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 233) – dalej p.u.n. Informacja ta ma jedynie charakter porządkowy, albowiem sama treść przepisów nie zmieniła się w wyniku wprowadzenia ustawy p.r.

Na wstępie należy wskazać, że postępowanie upadłościowe ma charakter szczególny i służy urzeczywistnieniu norm prawa cywilnego materialnego. Stanowi egzekucję generalną (uniwersalną), której celem jest zaspokojenie wszystkich wierzycieli wobec całego majątku niewypłacalnego dłużnika. Jednocześnie wierzytelności dochodzone w ramach postępowania upadłościowego nie mogą być aż do wyczerpania tej drogi dochodzone w toku postępowania zwykłego.

Na gruncie niniejszej sprawy należy zważyć, że strona powodowa dochodzi ustalenia, że na dzień ogłoszenia upadłości (...) Sp. z o. o. w O., tj. na dzień 26 listopada 2013r., na mocy umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie zbioru materiałów o zmiennym składzie z dnia 21.07.2011 r. zawartej pomiędzy stroną powodową a (...) Sp. z o. o. w O. przysługiwało prawo własności kątowników ujawnionych w spisie inwentarza sporządzonym przez stronę pozwaną w ramach postępowania upadłościowego toczącego się przed Sądem Rejonowym w K. pod sygnaturą akt V GU 46/13, tożsamych gatunkowo z kątownikami wymienionymi w w/w umowie przewłaszczenia (załączniku do niej), o wartości nie wyższej 490.745,09zł oraz, że stronie powodowej nadal przysługuje to prawo własności, a także ustalenie, że w ramach przysługującego prawa własności w toku postępowania upadłościowego stronie powodowej przysługuje prawo do sumy uzyskanej z likwidacji kątowników do kwoty uzyskanej za te kątowniki, lecz nie wyższej niż 490.745,09zł na zaspokojenie umieszczonej na liście wierzytelności w/w postępowaniu upadłościowym wierzytelności Powoda w kwocie 490.745,09zł, zabezpieczonej prawem własności tych. Roszczenie to z uwagi na charakter prawny umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie nie może być rozpatrywane w oderwaniu od wierzytelności, których dotyczy, w związku z czym zastosowanie do niego znajduje art. 70¹ p.u.n. Z treści tego przepisu wynika, że przepisów o wyłączeniu z masy upadłości nie stosuje się do rzeczy, wierzytelności i innych praw majątkowych przeniesionych przez upadłego na wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności. Do przedmiotów tych oraz do zabezpieczonych w ten sposób wierzytelności stosuje się odpowiednio przepisy ustawy dotyczące zastawu i wierzytelności zabezpieczonych

zastawem. Jest to norma szczególna wobec art. 70 p.u.n., zgodnie z którą składniki mienia nienależące do majątku upadłego podlegają wyłączeniu z masy upadłości.

Skuteczność przewłaszczenia na zabezpieczenie oceniana jest wraz ze zgłoszeniem wierzytelności przez wierzyciela w ramach listy wierzytelności. Postępowanie upadłościowe jako szczególne jest na tym etapie jedyną drogą dochodzenia roszczeń i nie ma możliwości wszczynania w tym samym przedmiocie równoległego postępowania przed sądem cywilnym. Powód powinien zatem najpierw zgłosić wierzytelność syndykowi, następnie w przypadku braku akceptacji jego decyzji, powinien wnieść sprzeciw. Niewyczerpanie powyższej drogi uniemożliwia, w czasie trwania postępowania upadłościowego wszczęcie równoległego postępowania, w tym samym przedmiocie, przed sądem cywilnym. Na taki cel regulacji wskazuje m. in. treść art. 263 p.u.n. Jeżeli roszczenia mogłyby być dochodzone równoległe w ramach postępowania upadłościowego i cywilnego zwyczajnego, zaspokojenie wierzycieli upadłego dłużnika byłoby długotrwałym procesem, w którym w zasadzie niemożliwe byłoby podjęcie szybkiego rozstrzygnięcia. To z kolei sprzeciwiałoby się zasadom rządzącym przebiegiem postępowania upadłościowego.

Żądanie strony powodowej sformułowane w pozwie nie podlega rozpoznaniu w toku postępowania przed sądem cywilnym, ponieważ dotyczy ono ustalenia prawa własności do składników majątkowych w masie upadłości oraz kwoty uzyskanej w toku postępowania likwidacyjnego. Jak już wskazano zastosowanie w sprawie znajdzie art. 70¹ p.u.n., a podkreślić trzeba, że strona powodowa nie wykorzystwała przysługującej jej w tym zakresie drogi odwoławczej. Zgłoszenie wierzytelności było jednak przedmiotem oceny w toku postępowania upadłościowego dokonanej przez syndyka. Nawet gdyby przyjąć za uzasadnioną koncepcję strony powodowej co do charakteru jej roszczenia oraz relacji pomiędzy wierzytelnościami a umową przewłaszczenia na zabezpieczenie, to i tak należałoby przyjąć możliwość wyłączenia wskazywanych ruchomości z masy upadłości w trybie art. 70 p.u.n., więc również przysługiwałaby tu w pierwszej kolejności droga postępowania upadłościowego, a nie przed sądem cywilnym.

Odnosząc się szczegółowo do zarzutów skarżącego należy wskazać, że Sąd Okręgowy nie dopuścił się w swoim postanowieniu naruszenia wskazanych w zażaleniu przepisów art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 145 ust. 1 p.u.n. w zw. z art. 263 p.u.n. ani art. 144 ust. 1 i 2 p.u.n.

Jak wskazano wyżej, pozew strony powodowej w niniejszej sprawie należało odrzucić i Sąd I instancji wydał prawidłową decyzję w tym przedmiocie. Strona powodowa formułując swoje roszczenie oraz koncepcję na temat jego charakteru powołuje się na nieuregulowanie przez ustawodawcę konieczności wyczerpania trybu upadłościowego w ramach dochodzenia roszczeń wywodzących się np. z umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie jak w niniejszej sprawie, pomijając, że kwestia może jednak być wyinterpretowana na podstawie obowiązujących przepisów, o czym była we wcześniejszej części uzasadnienia. Na uwagę zasługuje przy tym, że skarżący swoje roszczenie opiera o treść art. 144 p.u.n., który to przepis określa przede wszystkim legitymację prawną syndyka w sprawach wskazanych w przepisie, a nie dotyczy on przesłanek pozwalających na wszczęcie postępowania zwyczajnego przed sądem cywilnym zgodnie z żądaniem strony powodowej.

W związku z powyższymi rozważaniami należy stwierdzić, że stronie powodowej w związku z dochodzonym przez nią roszczeniem, z uwagi na charakter postępowania upadłościowego, które ma pierwszeństwo w stosunku do postępowania przed sądem cywilnym, nie przysługuje wskazana przez nią droga sądowa, w związku z czym pozew podlega odrzuceniu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił zażalenie.

Sąd Apelacyjny wydając postanowienie kończące postępowanie w sprawie na zasadzie art. 108 § 1 k.p.c. orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego, zasądzając od strony przegrywającej (strony powodowej) na rzecz strony pozwanej kwotę 7.200 zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego obejmujących koszty wynagrodzenia pełnomocnika na zasadzie § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) w wersji

obowiązującej w dacie złożenia zażalenia. Zażalenie zostało bowiem wniesione w dniu 17 października 2016 r. (k. 226 i nast. t. II akt sprawy), a stroną pozwaną w I i II instancji reprezentował ten sam pełnomocnik.

SSA Jerzy Bess SSA Jan Kremer SSA Robert Jurga